

De Belgische verbindingsofficier bij het *Einsatzführungskommando der Bundeswehr*

Reserveluitenant-kolonel Erik De Muynck is momenteel stafmedewerker bij de divisie Planning van het stafdepartement Operaties en Training, waar hij als internationaal verbindingsofficier wordt ingezet.

Tijdens zijn actieve loopbaan als artillerieofficier bekleedde hij diverse commando- en staffuncties in nationaal en internationaal verband. Hij nam ook deel aan verschillende buitenlandse operaties in ex-Joegoslavië en Afghanistan.

ERIK DE MUYNCK

Peu après sa création en 2001, le commandement opérationnel de l'armée allemande à Potsdam subit son baptême de feu à la suite des événements du 11 septembre. Depuis et jusqu'à ce jour, un officier de liaison belge y assume ses fonctions au profit du département d'état-major Opérations et Entraînement. Cet article situe le sujet dans son contexte historique, puis décrit l'intégration de cet officier de liaison dans cette structure en apparence complexe mais qui prouve toute son efficacité en appui des opérations à l'étranger, qu'elles soient allemandes, belges ou d'autres nations partenaires.

“Hier spricht der VO BEL EinsFüKdoBw”. Jawel, al vanaf eind 2002 vult een actief hoger officier de dienstpost VO BEL EinsFüKdoBw (*Verbindungsoffizier der Belgische Streitkräfte zum Einsatzführungskommando der Bundeswehr*, kortweg ook EFK genoemd) in. Sinds 2007 wordt deze functie bijna uitsluitend bekleed door een zeer kleine pool van erg gemotiveerde reserveofficieren die elkaar in onderling overleg aflossen onder het goedkeurend oog van de divisie Planning bij het stafdepartement Operaties en

Training (ACOS Ops & Trg). Bij het schrijven van dit artikel telt de auteur een totaal van dertien maanden dienst in Potsdam (2003 en 2013-2015), met een nieuwe *tour of duty* van negen maand in het vooruitzicht vanaf eind 2015. Hoog tijd dus om even het kader te schetsen van deze uiterst interessante opdracht waarvoor een flinke portie ervaring, diplomatieke aanleg, talenkennis (in dit artikel wordt de oorspronkelijke Duitse terminologie vaak behouden om maar niets van de intrinsieke betekenis te verliezen), overzicht en zin voor gedegen samenwerking van primordiaal belang zijn.

Sinds meer dan 30 jaar komen onze Belgische militairen in actie bij internationale of multinationale operaties over haast alle continenten, zeeën en luchtruimen. Voor onze eerste grote inzet, vanaf 1991 in ex-Joegoslavië onder VN-vlag, kon België de hieraan verbonden uitdagingen haast zuiver nationaal aanpakken gezien de relatief kleine operatiezone, de korte steunafstand tot België, de nabijheid van gunstige transit(buur)landen langs het noorden. Verbindingselementen konden ook beperkt worden, mede door de forse Belgische vertegenwoordiging in het hoofdkwartier van de troepenmacht zelf (inclusief de bevelhebber).

Ondertussen had de *Bundeswehr* de *Wende* en *Wiedervereinigung* van 1990, met een grote reorganisatie- en afslankingsronde, doorstaan. Het *Bundesministerium für Verteidigung* en de meeste hogere staven verhuisden met de voltallige Duitse regering van Bonn bij Keulen naar de historische streek van Berlijn-Potsdam gelegen in het *neue Bundesland* Brandenburg, ooit het trotse middelpunt van het oude Pruisen (de invloedrijke *Preußische Gesellschaft* koestert deze herinnering nog steeds heel zorgvuldig). Een vroegere *Luftwaffekaserne* van vóór en tijdens Tweede Wereldoorlog, die nadien werd overgenomen

door de Nationale *Volksarmee* en vervolgens omgevormd tot hoofdkwartier voor de integratie van deze eenheden in de *Bundeswehr*, kreeg de naam “*Hennich-von-Tresckow-Kaserne*”. Deze naam is een eerbetoon aan een Duitse generaal, één van de “samenzweerders” van 20 juli 1944, die zichzelf van het leven beroofde tijdens de laatste stuiptrekkingen van de *Wehrmacht* aan het oostfront. Zo wou hij ontsnappen aan gevangenneming en foltering door het naziregime, om zijn medestanders niet te hoeven verraden. De kazerne ligt op slechts 4 km van het Neuen Palais, waar keizer Wilhelm II op 31 juli 1914 met een pennentrek de Eerste Wereldoorlog inluidde, en op 12 km van het Cecilienhof waar de besluiten van de grootmachten in juni 1945 na onenigheid de facto hebben geleid tot de breuk en de bouw van de Berlijnse Muur. België heropende na de val van de Muur meteen zijn ambassade, inclusief Defensieattaché, vlakbij de Gendarmen-

markt in de vroegere Sovjetzone, waar het met kogels doorboorde muurschild van destijds nu een ereplaats in de ontvangsthall heeft gekregen (let even op de wel grappige vertaling van de Duitse benaming “*Botschaft*”, wat feitelijk “ambassade” betekent, door “boodschap”). Waarlijk dé plaats dus voor elke geschiedenis- en natuurliefhebber in deze bos- en waterrijke omgeving.

Een paar jaar later waagde het verenigde Duitsland zich aan zijn eerste humanitaire niet-gewapende operaties in het buitenland, weliswaar op kleine schaal. In 1998 breekt echter de Kosovo-crisis uit. Voor het eerst neemt Duitsland op grote schaal deel aan gewapende operaties, na heftige politieke debatten en demonstraties tegen elke vorm van politiek-militair interventionisme (zeker in dit gebied dat om historische redenen gevoelig ligt). Sindsdien is Duitsland, op enkele uitzonderingen na, steeds prominent voorstander van effectieve deelname aan multinationale operaties. Men had dus dringend een performant instrument nodig om de Duitse deelname aan deze meervoudige complexe missies te leiden en coördineren, daarom werd dan ook op 1 juli 2001 de geboorteakte van het EFK geschreven. De nieuw opgerichte eenheid werd gelegerd in de voornoemde kazerne. Amper enkele maanden nadien bevestigde de zich aftekenende inzet in Afghanistan, naar aanleiding van de aanslagen van 11 september, deze pertinente keuze. Na de Amerikaans-Britse interventie was de VN-gemandateerde veiligheidsoperatie rond Kaboel aanvankelijk multinationaal onder impuls van de grotere Europese landen zoals Groot-Brittannië, Turkije, Duitsland en Frankrijk. Ook de Benelux-landen sloten zich aan. Na het Eurokorps nam de NAVO in 2003 de veiligheidsopdracht ISAF over en werd de operatiezone stapsgewijs

uitgebreid over heel Afghanistan met een totale troepensterkte van ca. 150.000 manschappen . België bleef evenwel actief in Kaboel (en later ook Kandahar), volgde nadien “leidende natie” Duitsland naar het noorden van het land. Hierbij leverde Duitsland tot 8.000 militairen op het hoogtepunt van ISAF, het Belgische gemiddelde schommelde rond de 650. Begin dit jaar werd de transitie naar de ondersteuningsoperatie *Resolute Support* (RS) afgewerkt met de invoering van weliswaar beduidend kleinere doch andere benodigde capaciteiten van alle partnerlanden. Dit verplichtte alle operationele en logistieke planners tot uitermate zware gecoördineerde inspanningen binnen, tussen en met de nationale staven van deze partnerlanden.

Het gloednieuwe EFK onderging dus meteen de vuurdoop. Gezien de strategische dimensie en omvang van de operatie op bijna 6.000 km van België, in een immens groot land met amper infrastructuur, ingesloten door andere crisis- of probleemlanden, met tot vijftig deelnemende naties (in NAVO- of bilateraal verband), was ons land ditmaal wél aangewezen op doorgedreven samenwerking met (in dit geval) Duitsland en diens partnerlanden. Bijgevolg nam de Belgische verbindingsofficier eind 2002 zijn intrek in het EFK in gezelschap van collega's uit voormelde landen (en afkomstig van alle Duitse deelstrijdkrachten). Hiermee werd dus ook de Verbindungsorganisation in de schoot van het EFK boven de doopvont gehouden. Dit was toen een ware cultuurschok voor de Belgische verbindingsofficieren (ook “liaisonofficieren” of LO's genoemd), waaronder ook de auteur van dit artikel (met dienst in de zomer van 2003). Zij werden voor het eerst, en nogal brutaal, geconfronteerd met levensechte verhalen uit het voormalige DDR. Het hoofdkwartier lag immers op een zeer specifieke locatie en het merendeel van de Duitse militairen en burgermedewerkers waren van “ossie” afkomst. Stel je voor: méér dan tien jaar moeten wachten op een Trabantje van de S(tandaard)-klasse en daarvoor 28.000 mark moeten neertellen in 1987, dus heel lang moeten afbetalen met de steun en bemiddeling van de *Pfarrer* (dorpspastoor). Dan valt de Muur en opeens kan je iets veel beters (weliswaar tweedehands) kopen voor 500 mark. De ossiekolonel werd opeens kapitein in de *Bundeswehr*, je nieuwe West-Duitse collega verdiende echter tienmaal meer, maar de broodprijs liep op tot 500%. Zelfs nu, bijna 30 jaar later, is de levensstandaard van de Ossies nog niet helemaal gelijk. Als gast moet de LO in zijn professionele en sociale contacten uiteraard steeds rekening houden met dit fragiele gegeven.

Hoewel de operatie in Afghanistan qua ingezette middelen nog steeds het zwaartepunt is voor de *Bundeswehr*, stuurt het EFK in feite alle Duitse operaties aan die wereldwijd buiten het Duitse grondgebied plaatsvinden. Dit kan

gaan van waarnemingsopdrachten, rampenhulp en medische steun, ontmijning, opleidings- en trainingsmissies, zee- of luchtruimbewaking, over de evacuatie van landgenoten tot gewapende operaties. Bijgevolg overstijgt de eigenlijke bezigheid van de Belgische LO in het EFK als gemandateerde vertegenwoordiger van ACOS Ops & Trg bij de *Befehlshaber* (Befh) van het EFK duidelijk de officiële functiebeschrijving die men kan afleiden uit de courante postbenaming in de organisatietabellen en die om administratieve redenen nog steeds louter verwijst naar ISAF/RSM.

In de uitvoering van zijn opdracht moet de LO bij het EFK uiteraard ook een gedetailleerd DOWN- en UP-inzicht in de Duitse beslissings- en uitvoeringsketen verwerven.

De grote beslissingen worden uiteraard op het hogere strategische niveau genomen (*Bundestag*, *Bundesminister der Verteidigung* (BMVg), *Generalinspekteur* (wat wij “Chef Defensie” of “CHOD” noemen)) en vervolgens in een *Bundestagmandat* (verplicht voor gewapende inzet) of *Kabinettsbeschluss* gegoten, in strikte overeenstemming met de Duitse grondwet. Het hiertoe samengestelde *Einsatzkontingent* omvat dan alle capaciteiten om de opdracht uit te voeren tot op het tactische niveau. Deze komen uiteraard uit de verschillende krijgsmachtonderdelen (*Heer*, *Luftwaffe*, marine, medische dienst, *Streitkräftebasis*, andere departementen). Vanaf nu is de *Befh* van het EFK de enige hiërarchische chef en gesprekspartner van, voor en tussen de verschillende contingenten, en zal hij de operationele bevelvoering, inzetcoördinatie, ondersteuning van het geheel op alle gebied verzekeren (“*Einsatzführung aus einer Hand*”), zonder zich echter te mengen in de uitvoering op tactisch niveau, wat dan onder het motto van “*nicht hineinkommandieren*” valt.

De *Befh* van het EFK legt uitsluitend verantwoording af aan de BMVg en *Generalinspekteur* en is bovendien hét aanspreekpunt voor de multinationale samenwerking. Alle verbindingsofficieren hebben directe toegang tot de *Befh* en de diensthoofden. Hierbij wordt opgemerkt dat slechts een paar LO's permanent in het hoofdkwartier in Potsdam werken, waaronder België, Frankrijk, Nederland, de anderen zijn verbonden aan hun ambassade in Berlijn en komen enkel voor besprekingen. Tot voor kort kon de Belgische LO zijn netwerk van hogere Duitse contacten met bijhorende informatiestroom gemakkelijk realiseren via de Belgische Defensieattaché in Berlijn. Sinds de sluiting van de post, eind juli 2015, is dit echter niet meer mogelijk. Zelfs een beperkte accreditatie tot verdere informele samenwerking blijkt onmogelijk, en dit kan om deontologische redenen uiteraard niet via de *Befh* van het EFK verlopen. Indien geen beroep kan worden

gedaan op andere wél geaccrediteerde LO's, moet de Belgische Defensiestaf zich verlaten op de pril opgerichte cel van niet-residerende Defensieattachés (NRDA) bij ACOS Strat om deze uitwisseling opnieuw op gang te krijgen.

124

De staf omvatte in het begin de klassieke vakgebieden J1, J2, J3-5-7 (operaties, planning en training, eveneens *Nationale Krisenvorsorge* of de evacuatie van landgenoten uit crisisgebieden), J4, J6, J8, J9, JMED, alsook een reeks andere ondersteunende functies (infrastructuur, *Umweltschutz*, vertaling, interculturele zaken, juridische dienst, *counter-IED* (C-IED), communicatie met media en politiek). Al vlug werd echter duidelijk dat dit niet voldeed om de waaier van operaties, die verschillend van aard waren en geografisch zeer gespreid lagen, voldoende en gecoördineerd af te dekken. Dit werd heel efficiënt opgelost met een functionele organisatiestructuur rond de *Einsatzkontingente*. Een vaste en centrale *Abteilung Einsatzkoordination* stuurt een aantal onderliggende *Einsatzgruppen* of crisiscellen aan die kunnen evolueren (vergroten, verkleinen, afgeschaft of in het leven geroepen worden). Momenteel zijn volgende groepen actief:

- *Schwerpunkt* Afghanistan (omvat ook Ukraine, aangezien een Duitse drone-eenheid nog steeds wacht op groen licht tot inzet ter observatie van de wapenstilstand);
- *Mittel* (Balkan, Turkije en eveneens Noord-Irak);
- Maritieme operaties (Middellandse Zee, incl. Seenotrettung van vluchtelingen, Libanon, Hoorn van Afrika, Golf van Aden);
- Stand-by forces (volgt eigenlijk de operationele reserves ter beschikking gesteld van NAVO of EU op, maar is nu onderworpen aan een herziening gelet op de recente evoluties op de oost- en zuidflank en zal desgevallend ook de basis vormen voor het opstarten van een nieuwe *Einsatzgruppe* indien nodig, beheert eveneens kleinere missies zoals Mali).

Zij zijn dus verantwoordelijk voor alle aspecten binnen hun groep en maken gebruik van de bestaande expertise in de klassieke stafstructuur.

Ten slotte werkt een hypermodern uitgeruste *Operationszentrale* (OPZ) 24/7 om alle operatietonelen in real time te volgen en desgevallend onmiddellijke acties te initiëren. Hoofdopdracht van deze OPZ is het verzekeren van de informatiestroom met de inzetgebieden ten behoeve van de stafsecties. Er is zelfs een tweede OPZ die heel snel kan worden geactiveerd in geval van nood of nieuw uitgebroken crisis. Dit gebeurde nog eind 2013 naar aanleiding van de evacuatie van landgenoten uit Zuid-Soedan. Ook deze OPZ wordt internationaal bemand, met input van de verbindingsofficieren, zoals onlangs nog bij enkele onlusten in bepaalde Afrikaanse landen.

Volledigheidshalve moet hieraan worden toegevoegd dat het EFK eveneens verantwoordelijk is voor de *Auswertung von Erfahrungen* met onmiddellijke actie in de operatie of voor de *Einsatzvorbereitung* of *pre-deployment training* (bv. opleggen van gepaste wapen- en munitiecombinatie of aanpassen van de inzet- en beschermingsregels bij gewijzigde dreiging). Ook hiervoor opent de Belgische LO een directe lijn met onze J7. Bovendien stuurt hij alle relevante informatie uit de C IED-cel van het EFK in dezelfde richting.

Van buitenaf gezien lijkt dit wel een afschrikwekkend kluwen met een totale sterkte van ongeveer 850 militairen en burgers. Als verbindingsofficier komt het er dus op aan om de juiste contactpersoon te identificeren in de functionele of klassieke structuur. Maar geen nood, dit werkt eigenlijk wel heel transparant, tenminste als je ter plaatse bent en voldoende initiatief aan de dag legt om zonder schroom en volhardend de juiste vragen te stellen in de taal van Goethe. Het spreekt voor zich dat daar toch enige voorbereiding aan te pas komt vooraleer je aanklopt bij de meestal druk bezette afdelingschefs. Als LO mag je bovendien niet vergeten dat het tweerichtingsverkeer is, waarbij direct contact, in eerste instantie alleszins, te verkiezen valt boven mail- of telefoongebruik. Persoonlijk contact scheidt diep vertrouwen, waardoor je al eens méér te horen krijgt dan je verwacht. Bijgevolg moet je ook wel eens een snoepje kunnen geven, soms figuurlijk met (weliswaar releasable) heet-van-de-naald-informatie voor de shortlist van de Befh, soms letterlijk met Belgisch pralines ...

De beste herinnering? Een aantal oprechte “dank-je-wel-*merci-danke-schön’s*” vanuit verschillende hoeken, en vooral de persoonlijke voldoening om de jarenlang opgedane ervaring nog als reservist te kunnen benutten ten dienste van onze mannen en vrouwen, ongeacht het feit of ze al dan niet in operaties zijn. Alvast een argument om de functie in de toekomst in deze of gene vorm te behouden. Succesvolle internationale samenwerking op alle gebieden is immers niet alleen een must, maar hangt bovenal af van betrouwbare en onmiddellijk beschikbare informatie-uitwisseling die vaak alleen door persoonlijke tussenkomst van uitgezonden verbindingsofficieren tot stand kan komen.

Reageren? Réagir?: BMT-RMB@mil.be

